

**EUROPOS KOMISIJOS ATSAKYMAI Į EUROPOS AUDITO RŪMŲ SPECIALIOSIOS
ATASKAITOS „BENDRA ŽEMĖS ŪKIO POLITIKA IR KLIMATAS SUDARO PUSĘ ES
KLIMATO SRITIES IŠLAIDŲ, TAČIAU ŪKIUOSE IŠMETAMŲ TERŠALŲ KIEKIS
NEMAŽĖJA“ PASTABAS**

SANTRAUKA

Bendri Komisijos atsakymai į I–III dalių pastabas

Komisija pažymi, kad dauguma su klimatu susijusių priemonių žemės ūkio sektoriuje yra naudingos klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo prie klimato kaitos požiūriu ir šį poveikį tinkamiausia vertinti bendrai. Klimato srities veiksmai taip pat daro poveikį klimato kaitos švelninimui ir prisitaikymui prie klimato kaitos ir šio poveikio, kalbant apie daugumą su klimatu susijusių priemonių, žemės ūkio sektoriuje negalima aiškiai atskirti.

IV. 2014–2020 m. laikotarpiu klimato srities veiksmai buvo stebimi ir šiuo klausimu Audito Rūmai jau parengė specialiąją ataskaitą.

Komisija pakartoja savo įsipareigojimą laikytis ES metodo. Komisijos taikomas metodas yra patikimas, parengtas skaidriai ir koordinuotai, yra pagrįstas Rio rodikliais ir apie jį pranešta Europos Parlamentui ir Tarybai.

Komisija taip pat mano, kad BŽŪP priemonės turėjo ne nedidelį, o reikšmingą poveikį.

V. Komisija pažymi, kad pagal BŽŪP niekada nebuvo nustatytas konkretus tikslas sumažinti gyvulininkystės sektoriuje išmetamą teršalų kiekį. Padidėjus gamybai, išmetamas teršalų kiekis išliko stabilus.

VI. Komisija pažymi, kad BŽŪP ir strategija „Nuo ūkio iki stalo“ siekiama ne tik sumažinti išmetamą teršalų kiekį, bet ir išsaugoti biologinę įvairovę ir kaimo gyventojų pragyvenimo šaltinius, sumažinti pesticidų naudojimą ir neigiamą poveikį vandens kokybei, taip pat tiekti kokybišką maistą. Ekologinis ūkininkavimas yra viena iš priemonių visiems šiems tikslams pasiekti.

Dėl ankštinių javų auginimo Komisija pažymi, kad javų, kuriems reikalingas didelis trąšų kiekis, pakeitimas savaimine nereikštų, kad išmetamieji teršalai bus perkelti kitiems ūkiams. Dėl ekologinio ūkininkavimo pažymėtina, kad nesant pakankamų duomenų nėra galimybės įvertinti potencialaus išmetamo teršalų kiekio sumažinimo poveikio. Komisija taip pat pažymi, kad su trąšų naudojimu susijusį išmetamą teršalų kiekį padės mažinti strategija „Nuo ūkio iki stalo“ ir Ūkių tvarumo priemonė maisto medžiagų naudojimui valdyti. Be to, Komisija periodiškai peržiūrės pagal Nitratų direktyvą nustatytas nukrypti leidžiančias nuostatas.

VII. Parama miško įveisimui pasikeitė padidinus priežiūros paramos teikimo laikotarpį nuo 5 iki 12 metų, šis laikotarpis yra suderintas su kompensaciniais mokėjimais už prarastas pajamas. Tai padės didinti ūkininkų susidomėjimą miško įveisimo priemone. Kalbant apie agrarinę miškininkystę pažymėtina, kad dėl Reglamento „Omnibus“ agrarinės miškininkystės priemonė tapo lankstesnė, įskaitant galimybę atnaujinti ir atkurti dabartinius ir nuniokotus agrarinės miškininkystės plotus, taip prisidedant prie sveikos plėtos ir anglies absorbento funkcijos bei švelninant vietos mikroklimato kaitą. Palyginti su ankstesniu laikotarpiu, agrarinei miškininkystei jau skirta daugiau lėšų (64 mln. EUR visų viešųjų išlaidų), o iki 2019 m. pabaigos jau nustatyta daugiau kaip 2 100 hektarų naujo agrarinės miškininkystės ploto.

VIII. Komisija mano, kad kompleksinė parama ir žalinimo sistema paskatino ūkininkus taikyti veiksmingas klimato kaitos švelninimo priemones.

Įvairūs su kompleksine parama susiję geros agrarinės ir aplinkosaugos būklės (GAAB) standartai (minimali dirvožemio danga, žemės valdymas siekiant riboti eroziją, dirvožemio organinių medžiagų išsaugojimas, nustatytų kraštovaizdžio ypatumų išsaugojimas) yra naudingi švelninant klimato kaitą ir prie jos prisitaikant ir, kadangi yra privalomi, padeda formuoti tvirtą paramos sistemų pagrindą. Remiantis žalinimo sistema, kad būtų išsaugoti daugiamečiai žolynai ir ekologiniu požiūriu svarbios vietovės, ūkininkai turi išsaugoti tokias vietoves ir ypatumus kaip pievos, pūdymas, medžiai arba gyvatvorės, kurie yra naudingi švelninant klimato kaitą.

IX.

1. Komisija iš dalies pritaria 1 rekomendacijos a punktui. Komisija pritaria 1 rekomendacijos b ir c punktams.

Komisija ėmėsi veiksmų ir į 2023–2027 m. laikotarpio BŽŪP pasiūlymą įtraukė platesnio užmojo klimato srities veiksmų. Sąlygos buvo išplėstos ir yra taikomos visoms tiesioginėms išmokoms, pasiūlytos naujos ekologinės sistemos, o 30 % biudžeto, numatyto kaimo plėtrai, buvo skirta klimato srities veiksmams ir aplinkai. Valstybės narės suplanuotus veiksmus išdėstys nacionaliniuose strateginiuose planuose, o juos įvertins Komisija.

2. Komisija pritaria 2 rekomendacijos a ir b punktams.

Komisija ėmėsi veiksmų ir į 2023–2027 m. laikotarpio sąlygas įtraukė gerą agrarinę ir aplinkos būklę (GAAB), susijusią su minimalia durpynų ir šlapynių apsauga.

3. Komisija nepritaria 3 rekomendacijos a punktui ir pritaria 3 rekomendacijos b punktui.

Valstybės narės pateiks BŽŪP strateginius planus, kuriuos analizuos Komisijos tarnybos. Kai šie planai bus patvirtinti, valstybės narės kasmet praneš apie jų įgyvendinimą.

IVADAS

01. Žemės ūkio sektoriuje išmetamas teršalų kiekis, apskaičiuotas pagal IPCC gaires, yra tik žemės ūkio produktų auginimo metu išmestas teršalų kiekis. ES išmetamas šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekis sudaro tik 10 % viso ES išmetamo teršalų kiekio. 2013–2020 m. BŽŪP neapima jokių žemės ūkio gamybos gyvavimo ciklo vertinimų.

1 diagrama. Komisija mano, kad tinkamesnė būtų diagrama, kurioje būtų nurodytas ES žemės ūkio sektoriuje išmetamas ŠESD kiekis. Tokios diagramos jau skelbiamos, jas parengė Europos aplinkos agentūra naudodamasi išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio duomenų peržiūros priemone¹.

2 diagrama. Žemės ūkio sektoriuje išmetamus teršalus iš esmės sudaro metano ir nitrato oksidas, iki 2020 m. šie teršalai reglamentuojami pagal Sprendimą dėl pastangų pasidalijimo, o nuo 2021 m. – pagal Pastangų pasidalijimo reglamentą. Dėl žemės naudojimo, žemės naudojimo keitimo ir

¹ Galima rasti adresu <https://www.eea.europa.eu/data-and-maps/data/data-viewers/greenhouse-gases-viewer/>.

miškininkystės išmetamas ir absorbuojamas teršalų kiekis nuo 2021 m. reglamentuojamas pagal LULUCF reglamentą.

04. Komisija pažymi, kad išmetamas teršalų kiekis nuo 2010 m. stabilizavosi ir jo metiniai pokyčiai neviršija EAA nustatytos ribinės neapibrėžties vertės. Be to, gamyba padidėjo, o su produkcijos vienetu susijęs išmetamas teršalų kiekis sumažėjo.

3 diagrama. Komisija laikosi nuomonės, kad dėl žemės naudojimo išmetamas teršalų kiekis dabartiniuose klimato kaitos teisės aktuose (PPR ir LULUCF) yra atskiriamas nuo išmetamo CH₄ ir N₂O kiekio. Abiejų tipų išmetamųjų teršalų apskaičiavimas grindžiamas skirtingais ypatumais ir neapibrėžtumo lygiais.

07. 2030 m. klimato ir energetikos politikos strategijoje taip pat kalbama apie teršalų, išmetamų ir absorbuojamų dėl žemės naudojimo, žemės naudojimo keitimo ir miškininkystės (LULUCF), kiekį. Šis klausimas sprendžiamas LULUCF reglamente, kuris taikomas nuo 2021 m. sausio 1 d.

08. Valstybės narės gali parengti optimalų politikos priemonių derinį, kad pasiektų savo nacionalinį tikslą pastangų pasidalijimo sektoriuose. Šios strategijos aprašytos nacionaliniuose energetikos ir klimato planuose². Žemės ūkyje, kaip ir visuose kituose sektoriuose, turėtų būti prisidedama prie šių pastangų švelninti klimato kaitą. Pastangų pasidalijimo tikslai buvo apskaičiuoti atsižvelgiant į išlaidų veiksmingumą. Jeigu valstybė narė nuspręstų, kad žemės ūkio sektoriuje nebus prisidedama siekiant pastangų pasidalijimo tikslo, tikėtina, kad kitų sektorių indėlis atsieitų brangiau.

13. Komisija mano, kad dauguma stebimų priemonių yra naudingos daugiau nei vienoje interesų srityje ir kad bet kokioje išvadoje, padarytoje dėl bendro atitinkamų priemonių poveikio, tai reikėtų pripažinti.

PASTABOS

25. Komisija atkreipia dėmesį į tai, kad nė viena valstybė narė nepraneša išsamių duomenų apie išmetamą metano kiekį. Be to, kaip nurodyta ES metano strategijoje, Komisija remia išmetamo metano kiekio vertinimo ir mažinimo gerinimą. Komisija pažymi, kad gyvulininkystės sektoriuje išmetamas teršalų kiekis pastaraisiais metais stabilizavosi, nors gamyba padidėjo. Komisija pripažįsta, kad gyvulių žarnyno fermentacijos metu susidarantių išlakų kiekis nemažėja, nors padėti ES būtų galima geriau suprasti atsižvelgus į platesnį kontekstą, be kita ko, į išmetamo metano kiekio vertinimo neapibrėžtumą ir valstybių narių pateikiamos informacijos išsamumą, taip pat našumo padidėjimą.

26. Komisija mano, kad valstybių narių šiltnamio efektą sukeliančių dujų duomenys ne visada atspindi ūkininkų taikomos prisitaikymo prie klimato kaitos praktikos, kuri remiama pagal BŽŪP, įgyvendinimo poveikį. Tai taip pat priklauso nuo valstybių narių stebėsenos sistemos struktūros ir išmetamų teršalų faktorių bei skaičiavimams naudojamų veiklos duomenų.

27. Pardavimo skatinimo programų tikslas – remti ES žemės ūkio sektoriaus, įskaitant gyvulininkystės sektorių, konkurencingumą didinant informuotumą apie ES žemės ūkio produktų privalumus ir jiems taikomus aukštus gamybos standartus. Komisija pabrėžia, kad vartotojų įpročių keitimas ar ribojimas nepatenka į BŽŪP kompetencijos sritį.

² https://ec.europa.eu/energy/topics/energy-strategy/national-energy-climate-plans_en#final-necps.

Kaimo plėtros programose valstybės narės gali pasiūlyti su žemės ūkiu, aplinka ir klimatu susijusių priemonių, kuriomis būtų remiama ekstensyvesnė gyvulininkystė naudojant ekstensyvųjį ganymą. Dauguma valstybių narių naudojami šia galimybe.

Be to, gyvūniniai produktai ir gyvūninių produktų vartojimas turėtų būti vertinami atskirai, nes ES yra viena didžiausių maisto ir pašarų eksportuotojų ir importuotojų. Pašarų sąnaudų rodiklis pastaraisiais dešimtmečiais nuolat gerėjo, t. y. vienam gyvūninio produkto vienetui reikia mažesnio pašarų kiekio. Be to, ES gyvulių mityboje vis dažniau panaudojami maisto ir biologinio kuro pramonėje susidarantys nevalgomi gretutiniai ir šalutiniai produktai.

11 diagrama. Komisija mano, kad duomenys apie vartojimą turėtų būti susiję ne tik su produktų kiekiu, bet ir su teikiama maisto medžiagų kokybe.

28. Komisijos pasiūlyme dėl BŽŪP ateities pripažįstama maisto atliekų problema, kuri įvardijama kaip vienas iš BŽŪP konkrečių tikslų (siūlomas 6 straipsnio 1 dalies i punktas *siekti, kad ES žemės ūkio sektorius geriau tenkintų visuomenės poreikius, susijusius su maistu ir sveikata, įskaitant saugius, maistingus ir tvarius maisto produktus, maisto atliekų mažinimą ir gyvūnų gerovę*).

30. Komisija mano, kad nauji natūralūs ir sintetiniai pašarų priedai yra labai perspektyvi gyvulių žarnyno fermentacijos metu susidarantių išlakų kiekio mažinimo priemonė, tačiau ūkininkams dėl to tenka papildomų išlaidų. Komisija gavo keletą paraiškų dėl pašarų priedų, kuriais siekiama sumažinti išmetamą ŠESD kiekį; šias paraiškas dabar vertina EFSA. Gavusi teigiamą EFSA įvertinimą, Komisija išduos leidimą naudoti šiuos priedus ES. Galiausiai, įgyvendindama strategiją „Nuo ūkio iki stalo“ Komisija ketina palengvinti tokių pašarų priedų registravimo procesą.

32. Nors galvijų auginimo srityje besispecializuojančių ūkininkų priklausomybė nuo tiesioginių išmokų iš tiesų yra didelė, kituose su gyvuliais susijusiuose sektoriuose (t. y. ūkininkų, besispecializuojančių pieninių galvijų, avių ir ožkų, grūdais šeriamų gyvulių arba mišrių gyvulių auginimo srityje, atveju) ji vis dar yra gerokai mažesnė. Iš tikrųjų tie kiti su gyvuliais susiję sektoriai yra tiek pat arba net mažiau priklausomi, palyginti su javų, aliejinių ir baltymingų augalų auginimo srityje besispecializuojančiais ūkininkais.

34. Komisija taip pat laikosi nuomonės, kad, nagrinėjant išmokas, susijusias su bendru Audito Rūmų nurodytu išmetamu ŠESD kiekiu, siekiant susidaryti išsamų vaizdą svarbu atsižvelgti į poveikį pasauliniam išmetamam teršalų kiekiui (nutekėjimui).

Pavyzdžiui, iš ataskaitoje nurodyto T. Jansson ir kt. tyrimo (20 išnaša) matyti, kad panaikinus susietąją savanorišką paramą, taikomą atrajojantiems galvijams, ES žemės ūkio sektoriuje išmetamas bendras ŠESD kiekis sumažėtų 0,5 %. Tačiau, remiantis skaičiavimais, maždaug trijų ketvirtadalių šio sumažėjimo galėtų nebūti dėl anglies dioksido nutekėjimo (t. y. didesnio išmetamo teršalų kiekio už ES ribų), kurį lemia importas iš tokių šalių, kaip Brazilija, kuriose gaminant vieną produkcijos vienetą išmetama daugiau teršalų (t. y. taršos intensyvumas yra didesnis). Dėl šio anglies dioksido nutekėjimo būtų gerokai ribojamas teigiamas poveikis (kuris galėtų atsirasti ES panaikinus susietąją savanorišką paramą) pasauliniam atšilimui.

Be to, vertindama įvairių BŽŪP paramos priemonių poveikį išmetamam ŠESD kiekiui, Komisija pažymi, kad turėtų būti išvardyti visi aspektai, veiksniai ir galimos pasekmės. Pavyzdžiui, dauguma gyvulių auginimo mokamų tiesioginių išmokų gali turėti tam tikrą teigiamą poveikį aplinkai (pavyzdžiui, bazinė išmoka už pavertimą ganykla / pieva, žalinimo išmoka, susietoji savanoriška parama baltyminių augalų auginimui).

36. Nors Komisija neabejoja cituojamu moksliniu straipsniu, ji primena, kad nėra oficialiai nustatytos ES ar tarptautinės metodikos palyginamiems gyvavimo ciklo vertinimams parengti. Importuojamų

produktų aplinkosauginio pėdsako klausimą Komisija spręs siekdama žaliojo kurso ir strategijos „Nuo ūkio iki stalo“ tikslų. Kalbant apie importuojamų produktų aplinkosauginį pėdsaką, žaliojo kurso tikslas yra bendradarbiauti su tarptautiniais partneriais, siekiant pagerinti pasaulinius aplinkosaugos standartus. Konkrečiai, strategijoje „Nuo ūkio iki stalo“ numatyta, kad „[a]titingamų sričių ES politika, įskaitant prekybos politiką, bus naudojama įtraukiai ES ekologiškai pertvarkai remti. ES sieks užtikrinti, kad į visus ES dvišalius prekybos susitarimus būtų įtrauktas plataus užmojo tvarumui skirtas skyrius. Ji taip pat užtikrins, kad būtų įgyvendintos visos prekybos susitarimų nuostatos dėl darnaus vystymosi ir būtų užtikrintas jų vykdymas“.

Komisija taip pat pažymi, kad dauguma Europoje naudojamų sojų yra kilusios iš šalių, kuriose nėra miškų naikinimo rizikos.

38. Komisija yra įsitikinusi, kad strategija „Nuo ūkio iki stalo“ ir Tvarumo priemonė maisto medžiagų naudojimui valdyti padės sumažinti išmetamą teršalų kiekį, susijusį su trąšų naudojimu. Be to, Komisija periodiškai peržiūrės pagal Nitratų direktyvą nustatytas nukrypti leidžiančias nuostatas.

40. Komisija primena, kad pagal BŽŪP nebuvo nustatyta aiškaus tikslo mažinti gyvulininkystės produkciją ir kad naudojant mėšlą išmetami teršalai yra susiję tiek su kiekybe, tiek su valdymu.

43. Nukrypti leidžiančios nuostatos pagal Nitratų direktyvą gali būti taikomos, jeigu jomis netrukdoma siekti direktyvos tikslų. Jos turi būti pagrįstos objektyviais kriterijais, pavyzdžiui:

- ilgu vegetaciniu laikotarpiu,
- dideliu augalų poreikiu azotui,
- dideliu bendru kritulių kiekiu pažeidžiamose zonose,
- dirvožemiu, kuriame vyksta ypač didelė denitrifikacija.

44. Komisija mano, kad atsižvelgiant tik į išmetamo ŪESD kiekio mažinimą, mėšlo paskleidimui laukuose (mėšlo naudojimui) galima taikyti švelninimo strategijas.

Dirvožemio sistemose, kuriose paskleidžiamas mėšlas, kintamojo dydžio paskirstymo metodu (tikslinio ūkininkavimo) naudojimas padeda sumažinti išmetamą teršalų kiekį.

Šių sričių inovacijas remia Europos inovacijų partnerystė žemės ūkio našumo ir tvarumo srityje. Europos inovacijų partnerystės žemės ūkio našumo ir tvarumo srityje veiklos grupės, kurios padeda šalinti mokslinių tyrimų ir praktikos atotrūkį, dalyvavo įvairiose iniciatyvose, susijusiose su klimato kaitos švelninimu ūkių lygmeniu.

45. Pagal dabartinio programavimo laikotarpio kaimo plėtros programose nustatytas žemės ūkio ir aplinkos ir klimato priemonės (M10) remiama įvairi ūkininkavimo praktika, siekiant pagerinti išteklių valdymą ir tikslingiau mažinti mineralinių trąšų naudojimą. Pagal daugelį KPP tokia parama teikiama kartu su parama pesticidų naudojimui mažinti, t. y. kaip integruotos gamybos sistemos.

- (Antra įtrauka) Komisija šiuo metu atlieka sistemingą literatūros apie ūkininkavimo praktikos, įskaitant nitrifikacijos inhibitorių naudojimą, poveikio aplinkai ir klimatui metaanalizę peržiūrą. Remiantis šios peržiūros rezultatais pateikiami patikimi moksliniai įrodymai, kurių paklaidos rizika yra maža, be to, ši peržiūra padėjo pagerinti žinias apie šią praktiką. Iš išvadų matyti, kad nitrifikacijos inhibitoriai gali padėti iš esmės sumažinti į orą išmetamo nitrato oksido kiekį ir nitratų išplovimą į vandenį, tačiau dėl jų taip pat gali gerokai padidėti išmetamas amoniako kiekis. Be to, kai kuriuose tyrimuose pranešama apie nitrifikacijos inhibitorių ekotoksiškumą. Apibendrinant pažymėtina, kad, prieš pateikiant rekomendacijas

dėl šios ūkininkavimo praktikos taikymo plačiu mastu, turėtų būti atidžiai įvertintas nitrifikacijos inhibitorių poveikis, ypač ilgalaikis.

2 lentelė. Komisija mano, kad 2 lentelėje pasiūlyta klasifikacija supaprastinama tikroji padėtis, kuri yra sudėtinga. Trąšų naudojimo mažinimo strategijos taip pat priklauso nuo teritorijų, visų pirma tai pasakytina apie jų poveikį galutiniam išmetamo ŠESD kiekio sumažinimui. Taikymas taip pat priklauso nuo ūkininkavimo sistemų, kurios ES yra daug įvairesnės.

46. Komisija pažymi, kad BŽŪP ir strategija „Nuo ūkio iki stalo“ siekiama ne tik sumažinti išmetamą teršalų kiekį, bet ir išsaugoti biologinę įvairovę ir kaimo gyventojų pragyvenimo šaltinius, sumažinti pesticidų naudojimą ir neigiamą poveikį vandens kokybei, taip pat tiekti kokybišką maistą. Ekologinis ūkininkavimas yra viena iš priemonių visiems šiems tikslams pasiekti.

Antra įtrauka. Komisija mano, kad aprašytas scenarijus yra tikroviškas tik darant prielaidą, kad žemės ūkio produktų suvartojimas nepasikeis.

17 diagrama. Žr. Komisijos atsakymą į 46 dalies pastabas.

51. Žr. Komisijos atsakymą į 45 dalies pastabas.

60. Komisija primena, kad pagal standartines žemės ūkio plotams taikomas tinkamumo taisyklės durpynams tiesioginės išmokos gali būti skiriamos, jeigu juose vykdoma žemės ūkio veikla ir laikomasi įvairių su aplinka ir klimatu susijusių reikalavimų (kompleksinė parama). Aiškiai nustatytos nuo tokių taisyklių nukrypti leidžiančios nuostatos sudaro sąlygas išlaikyti tiesiogines išmokas net ir nevykdant jokios žemės ūkio veiklos. Pavyzdžiui, jeigu anksčiau dirbti durpynai atkuriami atidėtų įsipareigojimų pagalba pagal kaimo plėtros programas, už tokią žemę toliau gali būti mokamos tiesioginės išmokos joje nevykdant žemės ūkio veiklos.

Bendras Komisijos atsakymas į 63, 64 ir 65 dalių pastabas

Reikalavimas išlaikyti daugiamečių žolynų santykinę dalį yra nacionaliniu arba regioniniu lygmeniu valdoma apsaugos priemonė, kuria siekiama užkirsti kelią masiniam daugiamečių žolynų pavertimui ariamąja žeme. Tai yra vienas iš pagrindinių privalomų reikalavimų, taikomų visiems ES daugiamečiams žolynams, ir prireikus jis gali būti papildytas savanoriškomis žemės ūkio ir klimato srities priemonėmis, kuriomis šiuose plotuose draudžiamos įvairių rūšių intervencinės priemonės. Šia priemone nedraudžiamas suarimas ir atsėjimas, jeigu plotas išlieka daugiamečių žolynas. Tačiau suarimas ir atsėjimas nebūtinai yra bendra praktika ir daugumoje plotų tokios praktikos taikymas neturi jokios agronominės naudos.

Reikalavimas išlaikyti daugiamečių žolynų santykinę dalį po 2015 m. buvo sugriežtintas ankstesnę 10 % pavertimo ariamąja žeme ribą pakeičiant 5 % riba. Kai ši riba pasiekama, valstybė narė privalo imtis veiksmų, kad pertekliniams ariamąja žeme paverstiems plotams būtų sugrąžintas ankstesnis statusas.

Bendras Komisijos atsakymas į 66, 67 ir 68 dalių pastabas

Reikalavimu apsaugoti „aplinkosaugos požiūriu pažeidžiamus daugiamečius žolynus“ (APPDŽ) žolynai, esantys tinklo „Natura 2000“ teritorijose, apsaugomi nuo pavertimo kitos paskirties žeme ir suarimo. Nors pagrindinis reikalavimo tikslas yra biologinės įvairovės apsauga, jo poveikis anglies dioksido sekvestracijai yra reikšmingas ir ši priemonė papildo daugiamečių žolynų santykinės dalies išlaikymo nacionaliniu / regioniniu lygmeniu apsaugos priemonę. Buveinių direktyvos 6 straipsnio 2 dalyje ir Paukščių direktyvos 4 straipsnio 4 dalyje įtvirtinta apsaugos nuo blogėjimo nuostata *inter alia* jau taikoma tokiai veiklai, dėl kurios blogėja buveinė – pavyzdžiui, pievų buveinių, kurios

„Natura 2000“ teritorijose saugomos pagal Paukščių direktyvą ir Buveinių direktyvą, arimui ir pavertimui kitos paskirties žeme. Tačiau tai nereiškia, kad pievose, kuriose arimo arba pavertimo kitos paskirties žeme veikla draudžiama, tokia veikla iš tikrųjų nevykdoma. Todėl APPDŽ sustiprinama apsauga pasitelkiant BŽŪP – taip sudaroma galimybė apsaugoti visas „Natura 2000“ teritorijose ir už jų ribų esančias pievas, todėl užtikrinama bendra aukšto lygio apsauga visoje ES laikantis griežtesnių reikalavimų nei nustatyti direktyvose.

69. Dėl Reglamento „Omnibus“ agrarinės miškininkystės priemonė tapo lankstesnė ir dabar gali būti taikoma agrarinės miškininkystės sistemoms kurti, atkurti arba atnaujinti. Todėl Komisija tikisi geresnio priemonės taikymo.

70. Anglies dioksido absorbavimo stebėseną yra sudėtinga dėl konkrečių ypatumų, pavyzdžiui, dirvožemio anglies nepastovumo ir priemonių neužtikrintumo. Siekdama išspręsti šiuos uždavinius, Komisija rengia anglies dioksido kiekį dirvožemyje didinančio ūkininkavimo iniciatyvą ir anglies dioksido absorbavimo sertifikavimo sistemą. Šiomis iniciatyvomis siekiama suderinti anglies dioksido absorbavimo kiekybinį įvertinimą, kuriuo remiantis būtų veiksmingai atlyginama už su žeme susijusius klimato srities veiksmus.

Žemėtvarkos praktika, kuria siekiama (išlaikyti) ir pagerinti ariamos žemės dirvožemio būklę (humusą didinančios tvarkymo priemonės), gali padidinti anglies kiekį dirvoje ir paskatinti anglies dioksido sekvestraciją. Tokia praktika gali būti remiama pagal žemės ūkio ir aplinkos ir klimato priemonę; dauguma valstybių narių pradėjo teikti tokią paramą pagal savo kaimo plėtros programas.

72. Įvairūs su kompleksine parama susiję geros agrarinės ir aplinkosaugos būklės (GAAB) standartai yra naudingi švelninant klimato kaitą ir prie jos prisitaikant. Visų pirma, pagal 4 GAAB nustatytas reikalavimas dėl minimalios dirvožemio dangos, pagal 5 GAAB – dėl minimalaus žemės valdymo siekiant riboti eroziją, pagal 6 GAAB – dėl dirvožemio organinių medžiagų išsaugojimo, o pagal 7 GAAB reikalaujama išsaugoti nustatytus kraštovaizdžio ypatumus.

73. Žalinimo sistemos ekologiniu požiūriu svarbių vietovių komponento paskirtis – apsaugoti ir pagerinti ūkių biologinę įvairovę. Galimybė tarpinius pasėlius priskirti prie ekologiniu požiūriu svarbių vietovių, kurią teisės aktų leidėjai nustatė per 2013 m. BŽŪP reformą, buvo siekiama ne skatinti šių pasėlių naudojimą, bet veikiau padėti siekti biologinės įvairovės tikslo. Komisijai atlikus ankstyvą tos sistemos peržiūrą, siekiant geriau padėti siekti biologinės įvairovės tikslo teisės aktuose buvo nustatytas draudimas naudoti pesticidus.

74. Dėl Reglamento „Omnibus“ agrarinės miškininkystės priemonė tapo lankstesnė ir dabar gali būti taikoma agrarinės miškininkystės sistemoms kurti, atkurti arba atnaujinti. Todėl Komisija tikisi geresnio priemonės taikymo ateityje.

75. *Ricardo* tyrime nurodoma, kad viename hektare sekvestruojamos 2,2–7,3 tonos anglies dioksido, ir tai, Komisijos manymu, yra svarbi prielaida dėl didelio galimų verčių kintamumo (galima 5 tonų vienam hektarui paklaida, t. y. daugiau nei 300 % skirtumas), be to, Komisija pažymi, kad Audito Rūmų nurodyta vertė atspindi tik viršutinę ribą.

77. 2014–2020 m. laikotarpiu klimato srities veiksmai buvo stebimi ir šiuo klausimu Audito Rūmai parengė specialiąją ataskaitą.

Savo atsakymuose Komisija primena, kad ES klimato tikslas apima visą ekonomiką neišskiriant konkrečių sektorių.

Klimato tikslus, susijusius su išmetamu teršalų kiekiu, nustato teisės aktų leidėjai, 2013–2020 m. BŽŪP toks tikslas nebuvo nustatytas.

Bendras Komisijos atsakymas į 83, 84 ir 85 dalių pastabas

Žalinimo sistema buvo nustatyta 2015 m. siekiant iš naujo numatyti, kad didelė dalis tiesioginių išmokų būtų skirta BŽŪP aplinkosauginiam veiksmingumui gerinti. Tuo tikslu nustatytas reikalavimas, kad ūkininkai taikytų aplinkosaugos praktiką, kuri apimtų pagrindines žemės ūkio gamybos sistemas. Viena iš tokių praktikų – daugiamečių žolynų išlaikymas; ja siekiama sumažinti gyvulininkystės sektoriuje išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio balansą, visų pirma skatinant anglies dioksido sekvestraciją pievose. Reikalavimas ekologiniu požiūriu svarbiose vietovėse išsaugoti tam tikrą ypatumų ir plotų, pavyzdžiui, gyvatvorių, medžių, lygį taip pat prisideda prie anglies dioksido sekvestracijos. Daugiamečių žolynų, negamybinių plotų ir ypatumų išsaugojimas BŽŪP sudedamąja dalimi išliks net ir nustačius griežtesnes sąlygas.

Dėl praktikos lygio pažymėtina, kad žalinimu siekiama pakeisti ne visų, o tik tų ūkininkų, kurie neatitinka nustatyto reikalavimo, praktiką. Ūkininkams, kurie jau atitinka reikalaujamą lygį, žalinimas sudaro sąlygas užtikrinti, kad jų aplinkosauginė ir klimato būklė neblogėtų, pavyzdžiui, pradėjus intensyvesnę gamybą.

86. 2014–2020 m. EŽŪFKP nustatytas lankstus priemonių rinkinys (įskaitant paramą žemės ūkio, aplinkos ir klimato srities priemonėms, miškininkystės, aplinkos ir klimato srities įsipareigojimams, miško įveisimui ir agrarinei miškininkystei, išmokoms pagal „Natura 2000“ ir Vandens pagrindų direktyvą, ekologiškam ūkininkavimui ir investicijoms), kurias valstybės narės gali įgyvendinti atsižvelgdamos į savo konkrečius klimato kaitos švelninimo poreikius. Tai dar labiau pabrėžiama nustačius prioritetus ir prioritetines sritis, kurie, palyginti su 2007–2013 m. laikotarpiu, apibūdinti išsamiau.

Be 3,2 % rodiklio, kuriuo visų pirma siekiama sumažinti išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį arba skatinti anglies dioksido sekvestraciją, aplinkos tikslams pagal 4 prioritetą (pavyzdžiui, biologinė įvairovė, kaip nurodė Audito Rūmai) priskirtų priemonių indėlis taip pat yra svarbus. Šiam 4 prioritetui šiuo laikotarpiu skirta iš viso 45,2 % viso EŽŪFKP biudžeto.

Tai apima daugumą tų pirmiau pateiktuose atsakymuose nurodytų žemės ūkio, aplinkos ir klimato srities priemonių, paramą investicijoms ir žinių perdavimui. Nors šios priemonės suprogramuotos pagal 4 prioritetą ir yra skirtos ekosistemoms, jomis svariai prisidedama prie išmetamų teršalų kiekio mažinimo ir anglies dioksido sekvestracijos.

87. BŽŪP priemonių poveikio klimato kaitai vertinimas bus pateiktas tarnybų darbiniam dokumente ir paskelbtas iki vasaros. Jis grindžiamas įrodymais, surinktais per vertinimo pagalbinį tyrimą ir iš papildomų šaltinių. Kito laikotarpio BŽŪP valstybių narių metinėse ataskaitose bus teikiama daug aktualių duomenų, pavyzdžiui, išsami informacija apie intervencinius veiksmus klimato kaitos srityje (pavyzdžiui, hektarų, kuriems taikomi šie įsipareigojimai, skaičius), mišku apželdintų hektarų skaičius, žemės ūkio paskirties žemės, už kurią skiriama parama, susijusi su įsipareigojimu didinti prisitaikymą prie klimato kaitos ir mažinti išmetamų teršalų kiekį, dalis, į klimato sritį investuojančių ūkių dalis, duomenys apie įdiegtą atsinaujinančiųjų išteklių energijos pajėgumą. Be to, Komisija, remdamasi valstybių narių pateiktais duomenimis, teiks informaciją apie remiamą plotą hektarais (nurodant atitinkamą jame taikomą ūkininkavimo praktiką). Galiausiai, šiame vertinime bus įvertintas BŽŪP priemonių poveikis klimatui.

88. Klimato kaitos švelninimo poveikio metinio vertinimo nenumatyta teikti, pavyzdžiui, kiekvienoje kaimo plėtros programų metinėje įgyvendinimo ataskaitoje.

Tik 2019 m. išsamioje metinėje įgyvendinimo ataskaitoje (už 2018 m.) buvo pateikti vertinimo klausimai pagal prioritetines sritis ir su Sąjungos lygmens tikslais susiję klausimai, įskaitant klausimus dėl klimato kaitos švelninimo. Šie vertinimo klausimai bus išsamiau aptarti 2014–2020 m. laikotarpio KPP *ex post* vertinime.

Be to, Komisija, pasitelkdama Vertinimo pagalbos tarnybą, bendradarbiauja su valstybėmis narėmis, siekdama dalytis geriausia patirtimi ir gerinti kaimo plėtros priemonių grynojo indėlio mažinant išmetamą ŠESD kiekį vertinimo kokybę.

IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS

91. Komisija pažymi, kad 2014–2020 m. laikotarpiu klimato srities veiksmai buvo stebimi ir šiuo klausimu Audito Rūmai parengė specialiąją ataskaitą. Komisija nurodo savo atsakymus į specialiosios ataskaitos Nr. 31/2016³ pastabas.

Dėl minėtoje ataskaitoje nurodyto BŽŪP indėlio klimato srityje pervertinimo ir žalinimo Komisija *inter alia* atkreipė dėmesį į Audito Rūmų prielaidas, padarytas taikant skirtingą metodiką ir bendruosius principus, dėl kurių sutarė kai kurios tarptautinės paramos organizacijos, tačiau dar kartą pabrėžė savo apsisprendimą laikytis ES metodo. Komisijos taikomas metodas yra patikimas, parengtas skaidriai ir koordinuotai, yra pagrįstas Rio rodikliais ir apie jį pranešta Europos Parlamentui ir Tarybai.

1 rekomendacija. Imtis veiksmų, kad žemės ūkio sektoriuje išmetamas teršalų kiekis pagal BŽŪP būtų sumažintas, o ne padidintas

a) Komisija iš dalies pritaria šiai rekomendacijai.

Šiuo metu pagal ES teisę žemės ūkio sektoriui nėra nustatyta konkrečių nacionalinių mažinimo (pvz., gyvulininkystės sektoriuje išmetamo kitų nei CO₂ ŠESD kiekio, trąšų) tikslų; šiam ir kitiems sektoriams (statybų, transporto, atliekų) taikomi ŠESD kiekio mažinimo 2021–2030 m. laikotarpiu tikslai, nustatyti pagal Pastangų pasidalijimo reglamentą. Atsižvelgiant į padidintą tikslą visos ES ekonomikos išmetamą ŠESD kiekį sumažinti bent 55 %, pridėjame poveikio vertinimo dokumente nagrinėjamos kelios galimybės padidinti pagal Pastangų pasidalijimo reglamentą nustatytus nacionalinius tikslus.

Valstybės narės pagal LULUCF reglamentą jau yra prisiėmusios įsipareigojimų dėl grynojo absorbuoto CO₂ kiekio. Į neseniai priimtą susitarimą dėl Europos klimato teisės akto įtrauktas Komisijos pareiškimas, kad, siekiant iki 2050 m. neutralizuoti poveikį klimatui, būtina didinti absorbuojamą pajėgumą (t. y. absorbuojamą ŠESD kiekį pagal LULUCF). Komisijos komunikate „Platesnis Europos 2030 m. klimato srities užmojis. Investavimas į neutralaus poveikio klimatui ateitį žmonių labui“ (COM/2020/562 *final*) vertinama, kad iki 2030 m. ES pajėgumą absorbuoti įmanoma padidinti iki daugiau kaip 300 mln. tonų CO₂ ekvivalento. Pasirengimo įgyvendinti 55 % tikslą priemonių rinkinyje Komisija pateiks pasiūlymų peržiūrėti LULUCF reglamentą, atsižvelgdama į pirmiau minėtą užmojį. Be to, kaip išdėstyta įžanginiame poveikio vertinime, rengiant susijusį LULUCF reglamento peržiūros poveikio vertinimą bus nagrinėjama galimybė žemės ūkyje išmetamų kitų ŠESD nei CO₂ kiekį ir CO₂ kiekį, išmetamą ir absorbuojamą dėl žemės naudojimo, pagal LULUCF reglamentą nuo 2031 m. reglamentuoti bendrai – tuo tikslu reikės nustatyti žemės sektoriui skirtus nacionalinius sektorinius tikslus, be kita ko, susijusius su visu atitinkamu išmetamu ir absorbuojamu ŠESD kiekiu.

³<https://www.eca.europa.eu/lt/Pages/DocItem.aspx?did=39853>.

b) Komisija pritaria šiai rekomendacijai.

c) Komisija pritaria šiai rekomendacijai.

2 rekomendacija. Imtis priemonių dirbamuose nusausintuose organiniuose dirvožemiuose išmetamiems teršalams sumažinti

a) Komisija pritaria šiai rekomendacijai.

b) Komisija pritaria šiai rekomendacijai.

Pasiūlyme dėl Reglamento dėl BŽŪP strateginių planų Komisija numato saugoti durpynus ir šlapynes pagal būsimų sąlygų sistemą (2 GAAB). Remdamosi šiuo tvirtu pagrindu, valstybės narės galės skirti didelę dalį būsimo BŽŪP biudžeto organinių dirvožemių, kurie buvo nusausinti, drėgnumui atkurti ir (arba) patiems dirvožemiams atkurti ir šiuo tikslu pasinaudoti ekologinėmis sistemomis bei įvairiomis intervencinėmis kaimo plėtros priemonėmis. Komisija atidžiai išnagrinės šį aspektą vertindama būsimus BŽŪP planus.

Be to, įgyvendindama iniciatyvą dėl anglies dioksido kiekį dirvožemyje didinančio ūkininkavimo, Komisija skatins anglies dioksido kiekį dirvožemyje didinantį ūkininkavimą kaip verslo modelį, padedantį kurti naują bioekonomikos subjektų pajamų šaltinį, atsižvelgiant į jų teikiamą naudą klimatui (daugiau informacijos pateikiama Komisijos atsakyme į 3 rekomendacijos b punktą). Tyrime „Technical Guidance Handbook – setting up and implementing result-based carbon farming mechanisms in the EU“⁴, kuris buvo atliktas 2018–2020 m., apžvelgtos kūrimo galimybės plėtoti išmokas už anglies dioksido kiekį dirvožemyje didinantį ūkininkavimą penkiose perspektyviose srityse, įskaitant durpynų ir drėgnumo atkūrimą. Tyrimas padės privatiems subjektams ir valdžios institucijoms pradėti didinti anglies dioksido kiekį dirvožemyje didinančio ūkininkavimo iniciatyvų skaičių – tuo bus svariai prisidedama prie kovos su klimato kaita.

95. Komisija pažymi, kad 2014–2020 m. laikotarpiu klimato srities veiksmai buvo stebimi ir šiuo klausimu Audito Rūmai parengė specialiąją ataskaitą. Komisija nurodo savo atsakymus į specialiosios ataskaitos Nr. 31/2016⁵ pastabas.

Dėl minėtoje ataskaitoje nurodyto BŽŪP indėlio klimato srityje pervertinimo ir žalinimo Komisija *inter alia*:

- nepritarė nuomonei, kad tiesioginių išmokų žalinimas yra iš esmės pagrįstas ankstesniais GAAB reikalavimais. Ekologiniu požiūriu svarbioms vietovėms ir pasėlių įvairinimui taikomi reikalavimai yra nauji, o daugiamečių ganyklų apsauga gerokai sugriežtinta, pavyzdžiui, nustatytas reikalavimas užtikrinti visišką aplinkosaugos požiūriu jautrių daugiamečių žolynų apsaugą ir apribotos galimybės suarti daugiamečius žolynus;
- taip pat laikėsi nuomonės, kad tiesioginių išmokų žalinimo poveikis yra ne nedidelis, o reikšmingas. Iš šio poveikio galima pakankamai aiškiai suprasti, kad trys aptariamios ūkininkavimo praktikos yra susijusios su klimato aspektu. Nors žalinimo reikalavimai iš tiesų daro poveikį ne visiems ūkininkams, reikia pažymėti, kad, remiantis turima informacija, jie taikomi 72 % visos žemės ūkio paskirties žemės, o tai yra dar svarbiau, kalbant apie klimato politiką.

⁴ Galima rasti adresu <https://europa.eu/!WR87pg>.

⁵ <https://www.eca.europa.eu/lt/Pages/DocItem.aspx?did=39853>.

Taip pat žr. Komisijos atsakymus į 86–88 dalių pastabas.

3 rekomendacija. Reguliariai teikti ataskaitas dėl BŽŪP indėlio į klimato kaitos švelninimą

a) Komisija nepritaria šiai rekomendacijai dėl metinio poveikio vertinimo. Būsimoje BŽŪP strateginiuose planuose numatyti metiniai rezultatų rodikliai suteiks informacijos apie valstybių narių pažangą įgyvendinant klimatui naudingas intervencijas. Kad būtų galima pagrįstai įvertinti tų priemonių poveikį ŠESD poveikio neutralumui, būtini kelerių metų duomenys, be kita ko, informacija apie įvairius išorės veiksnius, kurie turi įtakos išmetamam ŠESD kiekiui (BŽŪP nėra vienintelis veiksnys, lemiantis išmetamo ŠESD kiekį)⁶. Tokie įvertinimai bus atliekami per vertinimus, t. y. ne kasmet.

b) Komisija pritaria šiai rekomendacijai.

Remiantis klimato politikos strategija, žemės ūkio sektoriuje (kaip ir transporto, statybų ir atliekų sektoriuose) išmetamas teršalų kiekis reglamentuojamas pagal Pastangų pasidalijimo reglamentą (PPR). PPR kiekvienai valstybei narei nustatyti mažinimo tikslai ir kiekviena jų priima tinkamas nacionalinės politikos priemonės tiems tikslams pasiekti. Nepasiekus tų tikslų taikomos nuobaudos. Pasirengimo įgyvendinti 55 % tikslą priemonių rinkinyje Komisija pateiks naujų pasiūlymų dėl teisėkūros procedūra priimamų aktų, kuriais bus toliau skatinama visuose sektoriuose mažinti išmetamą ŠESD kiekį, kad iki 2030 m. būtų pasiektas tikslas šį kiekį iš viso sumažinti bent 55 %, palyginti su 1990 m.

Pasiūlyme dėl būsimo BŽŪP, strategijoje „Nuo ūkio iki stalo“ ir Žaliojo kurso komunikate numatytos teigiamos paskatos, kuriomis ūkininkams būtų atlyginama už ilgalaikio anglies dioksido absorbuojimo veiklą. Visų pirma, įgyvendindama iniciatyvą dėl anglies dioksido kiekio dirvožemyje didinančio ūkininkavimo, Komisija skatins anglies dioksido kiekio dirvožemyje didinančią ūkininkavimą kaip verslo modelį, padedantį kurti naują bioekonomikos subjektų pajamų šaltinį, atsižvelgiant į jų teikiamą naudą klimatui. Komisija taip pat rengia reglamentavimo sistemą, skirtą anglies dioksido absorbuojimo veiklai sertifikuoti remiantis patikima ir skaidria anglies apskaita. Komisija atliks tyrimą, siekdama įvertinti principo „teršėjas moka“ taikymą žemės ūkio sektoriuje išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio atžvilgiu.

⁶ Daugiau informacijos galima rasti Komisijos tarnybų darbinio dokumento, kuriame pateiktas bendros žemės ūkio politikos poveikio klimato kaitai ir išmetamam šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekiui vertinimas, 4 skyriuje („Metodas“), <https://europa.eu/!bn68Kvm>.